

leskats bērnu tiesību aizsardzības principu īstenošanā iestādēs (Child Safeguarding Standarts)

Laila Balode

Agnese Sladzevska

Nodibinājums "Centrs dardedze"

Jautājumi, kurus aizmirstam sev uzdot ikdienā

1. Vai tas ko mēs darām, veicina bērnu tiesību īstenošanu?
2. Vai tas, ko mēs darām, dažkārt nekaitē bērnam?
3. Vai mēs savā darbībā iesaistām tos, kuru labā darbojamies – pašus bērnus?
4. Vai viss, ko mēs darām ir bērna labākajās interesēs gan šobrīd, gan ilgtermiņā?
5. Vai problēmas risinājumu balstām uz bērna un ģimenes stiprajām pusēm vai tikai uz mums pieejamajiem resursiem?

Konverģences principi

Prioritātes

- Prevence
- Atklāšana
- Agrīna iejaukšanās
- Izvairīšanās no reviktimizācijas
- Vajadzību novērtēšana
- Aizsardzība/Riska faktori
- Visaptveroši pakalpojumi

Stratēģijas

- Tiesībās balstīta līdzdalība
- Fokuss uz bērnu
- Bērniem draudzīga
- Sadarbība ar vecākiem
- Starpdisciplināra
- Starpinstitucionāla

Bērnu tiesību aizsardzības pamatprincipi

1. Bērnu tiesību īstenošanas princips;
2. Bērnu līdzdalības princips;
3. Nediskriminēšanas princips;
4. Bērna labāko interešu princips;
5. Bērna un ģimenes stipro pušu princips;
6. Nekaitēšanas princips.

Bērna līdzdalība (2/1)

Kāpēc bērnu līdzdalība ir svarīga bērniem?

- Attīsta bērnos svarīgas prasmes , zināšanas, spējas un pārliecību par sevi, kas veicina viņu attīstību.
- Bērnu, kurus «apklusina» un padara pasīvus, var vieglāk pakļaut vardarbībai.
- Bērni, kuri līdzdarbojas, aug par aktīvākiem un atbildīgākiem pilsoņiem.
- Līdzdalība veicina atbildības uzņemšanos par savu situāciju.

Bērna līdzdalība (2/2)

Kāpēc bērnu līdzdalība ir svarīga pakalpojumu sniedzējiem?

- Lielāks ieskats bērnu dzīvēs, kas palīdz labāk izprast viņu situāciju.
- Samazina risku pieņemt tādu lēmumu, kas varētu kaitēt bērnam.
- Vienīgais veids, kā darboties bērna labākajās interesēs.
- Pakalpojums būs atbilstošs bērna tiesībām, interesēm un vajadzībām, ja tā pilnveidē piedalīsies paši bērni.

Nediskriminēšanas princips (3/1)

- Bērni, kas ir HIV/AIDS inficēti;
- Bērni, kas nonākuši tiesībsargājošo institūciju redzes lokā;
- Bērni ar garīgās attīstības traucējumiem;
- Ielu bērni;
- Romu tautības bērni;
- Ļoti trūcīgi un ekstrēmi novārtā pamesti bērni;
- .....

ATTIEKSME

Nediskriminēšanas princips (3/2)

- Uz ikvienu bērnu cilvēktiesības attiecas vienādi.
- Diskriminācija nozīmē «jebkuru atšķirību, izstumšanu, ierobežojumu vai priekšroku sniegšanu bērna, viņa vecāku vai aizbildņu rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģiskās piederības, politiskās vai citas pārliecības dēļ, nacionālās, etniskās vai sociālās izcelsmes, mantiskā stāvokļa, veselības stāvokļa vai citu iemeslu dēļ».
- Ir pieņemami izturēties atšķirīgi, ja tas veicina bērnu vienlīdzību (vājredzīgam bērnam papildus laiks Braila raksta izlasīšanai), tomēr jebkādas atšķirības var attaisnot tikai tad, ja tās ir bērnu labākajās interesēs.

Bērna labāko interešu princips (4/1)

- Lai gan ANO Bērnu tiesību konvencija nodrošina universālus principus bērnu labāko interešu ievērošanā, šo principu praktiskais pielietojums un izpratne par bērna labākajām interesēm vienmēr būs unikāla un atšķirīga atkarībā no sociālā, kultūras un ekonomiskā konteksta.
- Labākās intereses IR :saņemt izglītību, būt ģimeniskās attiecībās, zināt savus vecākus un būt vecāku aprūpētiem, tikt uzklausītam jautājumos, kas attiecas uz viņu dzīvi, tikt cienītam kā indivīdam/personībai, u.c.
- Labākās intereses NAV: tikt pakļautam jebkāda veida vardarbībai, tikt šķirtam no saviem vecākiem, tikt iesaistītam bērnam kaitējošās darbībās, procesos, notikumos, u.c.

Bērna labāko interešu princips (4/2)

- Visās ar bērnu saistītās darbībās bērna labākajām interesēm jābūt «primārai nozīmei».
- Bērna labākās intereses plašākā nozīmē ir bērna labklājība.
- Bērna labākās intereses nav objektīvs fakts:
  - Kā izvērtēt, kas ir bērna labākās intereses?
  - Kā sabalansēt konkurējošas intereses?
  - Labākās intereses šobrīd un ilgtermiņā?

Izvērtēšana:

- Bērnu tiesību konvencijas īstenošana
- Atsauce uz bērna viedokli
- Kopīga pieeja, ņemot vērā visus BT principus
- Tiek ņemtas vērā gan īstermiņa, gan ilgtermiņa intereses

Bērna un ģimenes stipro pušu princips (5/1)

- ATTIECĪBAS
- ZINĀŠANAS
- KULTŪRA
- KOPIENA
- SPĒJAS
- RESURSI
- TALANTI
- IEMAŅAS

Bērna un ģimenes stipro pušu princips (5/2)

- Ticība, ka bērniem, ģimenēm un kopienām ir zināšanas un resursi, lai risinātu savas problēmas. Tiek izmantoti paņēmieni, lai koncentrētos uz vēlamo darba rezultātu, nevis nevēlamā novēršanu vai labošanu.
- Bērna attīstības, aizsardzības vai līdzdalības pieeja būs veiksmīga, ja būs sapratne par ikdienas vidi, kurā bērns dzīvo, par konkrētās vides stipro un vājo pušu atpazīšanu.
- Darbs ar ģimenēm un kopienām (sabiedrību), lai nodrošinātu spējas veidot atbalstošu, aizsargājošu un cieņpilnu vidi bērniem.

Nekaitēšanas princips (6/1)

- «*Lai Jums ir divi ieradumi – palīdzēt vai vismaz nekaitēt!*» (Hipokrāts).
- Iejaukšanās, pat labi domāta, noteiktās situācijās var arī kaitēt (viegli ievainojamu bērnu ievietošana institūcijā, kur viņi kļūst par fiziskas vai seksuālas v/d upuriem; bērnu izglītošana par viņu tiesībām, par tām neinformējot vecākus).
- Ikviens iejaukšanās kādā situācijā kļūst par daļu no šīs situācijas (konteksta).
- Princips jāpielieto gadījumos, kad jāizlemj par iejaukšanos ar iespējamu kaitējumu sekām un mazu iespēju uz labāku rezultātu.

Bērniem droša organizācija

Kas ir bērnu drošība?

Bērna tiesības būt pasargātam (būt drošībā visur un vienmēr) no jebkāda veida vardarbības vai pāridarījuma:

1. Fiziska
2. Emocionāla
3. Seksuāla
4. Nevērības

ANO Konvencija par bērna tiesībām

LR Bērnu tiesību aizsardzības likums

Vai bērniem radītas organizācijas vienmēr ir bērniem drošas un draudzīgas?

Organizācijas, kuru mērķis ir īstenot bērnu tiesības:

1. Izglītības iestādes
2. Veselības aprūpes iestādes
3. Sociālās aprūpes iestādes (bērnu nami,...)
4. Sporta, mūzikas, mākslas (u.c. brīvā laika pavadīšanas) iestādes
5. Tiesībsargājošās iestādes

Piemēram?

- Kā Jūs rīkojaties, ja kāds bērns atklāj, ka pats vai kāds cits bērns piedzīvojis vardarbību?
- Kā Jūs reaģējat uz sūdzībām par kādu darbinieku, kurš parāvis kādu bērnu aiz auss, uzkliežis, iesitis?
- Kā Jūs rīkojaties, ja uzzināt, ka bērns skolā tiek pakļauts emocionālai vardarbībai no skolotājas puses?
- Vai Jūsu organizācijā visiem ir skaidra izpratne par vardarbības pret bērnu definīciju?
- Kā Jūsu organizācijā tiek risināti vienaudžu savstarpējās vardarbības gadījumi?

Ko jūsu iestādei var dot “Bērniem drošas organizācijas” Protokols (standarts):

- Tā ir visu darbinieku vienošanās, kas pauž apņemšanos organizācijā darboties tā, lai nekaitētu bērnam un darītu visu, lai bērns tiktu pasargāts no jebkāda veida interešu un tiesību aizskāruma.
- Tas nevar aizstāt ar likumu noteiktās drošības prasības iestādei, bet tas var būt praktisks un ērts rīks, kas palīdz efektīvi rīkoties.

“Bērniem drošas organizācijas” Protokols (standarts) skar šādas sfēras

- Bērniem droša un draudzīga vide (gan domājot par telpām, gan bērna tiesībām justies droši un būt pasargātam no jebkāda veida vardarbības);
- Personāla atlases kritēriji un apmācības;
- Uzvedības noteikumi iestādē;
- Vadlīnijas komunikācijā/attieksmē pret bērniem;
- Pārkāpuma atpazīšana un ziņošanas kārtība;
- Reaģēšanas mehānismi pārkāpumu gadījumos;
- Vardarbības prevence.

Kāpēc ieviest «Bērniem drošas organizācijas» Protokolu (standartu)?

1. Bērni tiek aizsargāti
2. Darbinieki tiek aizsargāti
3. Organizācija (iestāde) tiek aizsargāta

Bērniem drošas organizācijas Protokola ieviešanas shēma

Lai izdodas!

Dardedze

Laila Balode
Agnese Sladzevska